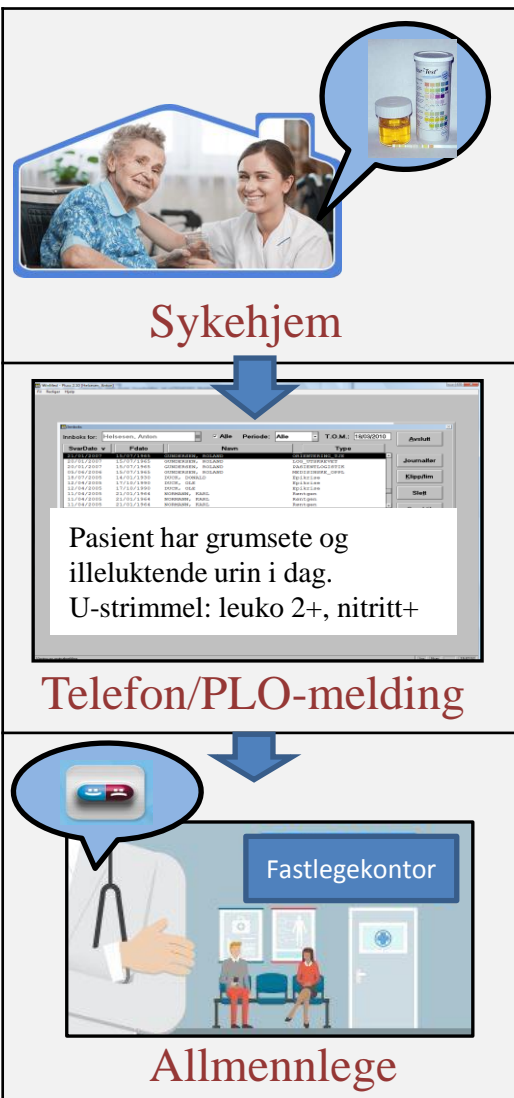

Diagnostikk av urinveisinfeksjon i sykehjem

Svein Ivar Fylkesnes
Sykehjemslege

Overforbruk av antibiotika mot antatt UVI

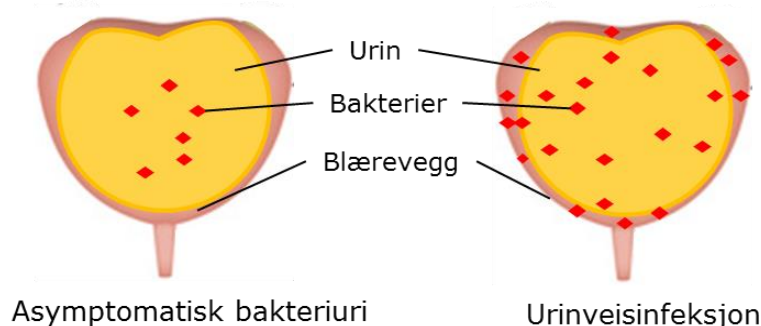

- En betydelig andel av antibiotika gitt for antatt UVI i sykehjem er unødig ^(1,2)
- Årsaker ^(3,4,5):
  1. Antibiotika blir gitt ved tilstander som ikke representerer UVI.
  2. Diagnosen UVI er ofte basert på:
    - feil tolkning av urinprøve
    - mangelfull klinisk informasjon om pasient
  3. Urinprøvetaking fra pasienter uten symptom på UVI stimulerer til unødig bruk av antibiotika

Referanser:

1. Phillips CD, Adepoju O, Stone N et al. Asymptomatic bacteriuria, antibiotic use, and suspected urinary tract infections in four nursing homes. *BMC Geriatr* 2012; 12: 73 – 80.
2. van Buul LW, Veenhuizen RB, Achterberg WP et al. Antibiotic prescribing in Dutch nursing homes: how appropriate is it? *J Am Med Dir Assoc* 2015; 16: 229 – 37.
3. Sundvall PD et al. Antibiotic use in the home care setting: a retrospective cohort study analysing routine data. *BMC Geriatrics*. 2015.
4. Van Buul et al Factors influencing antibiotic prescribing in long-term care facility: aquality in-depth study. *BMC Geriatrics* 2014, 14:136.
5. Noklus. Kasuistikk om bruk av urinprøver ved diagnostikk av urinveisinfeksjon. 2012 og 2015.

Asymptomatisk bakteriuri

- Bakterier koloniserer urin og gir ikke symptom på UVI
- Forekomst: 15-40% menn, 25-50% kvinner, ~100% KAD.
- Kan gi grumsete/uklar urin
- Urinstrimmel: leukocytter +/-, nitritt +/-
- Urindyrkning: uropatogen mikrobe
- Antibiotika har **ikke** nytteverdi, og skal ikke forskrives (1)

Referanser:

1. Zalmanovici Trestioreanu A, Lador A, Sauerbrun-Cutler MT, Leibovici L. Antibiotics for asymptomatic bacteriuria. Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 4. Art.

Symptom på UVI hos eldre skrøpelige pasienter

Symptom ved nedre UVI:

- Akutt dysuri ← *det mest spesifikke symptom*
  - Ny/forverret inkontinens
  - Økt vannlatingsfrekvens
  - Smerter over symfyse
  - Makroskopisk hematuria
- } ← *vanlig ved UVI, men kan også ha andre årsaker*

Symptom ved øvre UVI:

- Feber og smerter over nyrelosje/flanke

Symptom fra andre organsystem: uro, forvirring, fall o.l. (1,2,3):

- Vanlig ved UVI, men også kan ha mange andre årsaker
- Krever bred utredning
- Bakteriuri indikerer ikke med høy sannsynlighet at symptom fra andre organsystem skyldes UVI

Referanser:

1. Sundvall PD. Et al. Evaluation of dipstick analysis among elderly residents to detect bacteriuria: a cross-sectional study In 32 nursing homes. *Geriatrics* 2009, 9:32.
2. Juthani-Mehta M et al. Diagnostic Accuracy of Criteria for Urinary Tract Infection in a Cohort of Nursing Home Residents. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2007; 55: 1072-77.
3. Nereland BE et al. Delirium hos eldre pasienter. *Tidsskr Nor Legeforen* 2013;133: 1596-600

Diagnostikk av UVI ved permanent urinkateter

Symptom som ved pyelonefritt/urosepsis:

- Smerte over nyrelosje/flanke
- Feber
- Frostanfall/urosepsis
- Nyoppstått delirium

Utfordring: Urinkateter tar bort symptom fra urinrøret og gjør det umulig på diagnostisere nedre UVI (smerter over symfyse??)

Laboratorieprøver:

- CRP
- Urinprøver ved klinisk pyelonefritt og/eller urosepsis
  - Urinstrimmel: begrenset nytteverdi
  - Urindyrkning: krever korrekt prøvetakingsteknikk

Referanser:

1. Juthani-Mehta M et al. Diagnostic Accuracy of Criteria for Urinary Tract Infection in a Cohort of Nursing Home Residents. Journal of the American Geriatrics Society. 2007; 55: 1072-77
2. Sundvall PD. Et al. Evaluation of dipstick analysis among elderly residents to detect bacteriuria: a cross-sectional study In 32 nursing homes. Geriatrics 2009, 9:32.

Undersøkelse av urin

Illeluktende urin

- Ikke en indikator på UVI
- Årsak ofte konsentrert urin
- Ikke indikasjon for urinprøve!

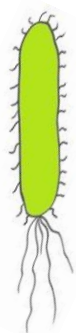
Grumsete urin:

- Høyt innhold av leukocytter/bakterier
- Årsak er oftest asymptomatisk bakteriuri, men kan også forekomme ved UVI
- Pasient kan ev. kartlegges mht. tegn på UVI
- Indikerer ikke UVI hvis ikke symptom på UVI
- Ikke en selvstendig indikasjon for urinprøve!

Referanser:

1. Midtun S. Urinary Tract Infections: Does the Smell Really Tell? *Journal of Gerontological Nursing*; Jun 2004; 30, 6
2. Nicolle, LE. Urinary tract infections in the elderly. *Clin Geriatr Med.* vol. 25. 2009. pp. 423-36.

Urinstrimmel ved UVI i sykehjem

Tolkning av leukocytter/nitritt uten klinisk informasjon

- Urinveisinfeksjon (ca. 1-3%)
- Asymptomatisk bakteriuri (ca. 15-50%)
- Forurensning og feil ved prøvetaking/prøvebehandling (ca. 5-50%)
- Sykdom i urinveier (leukocytter)

Negativt funn for leukocytter/nitritt:

- Lav-middels sannsynlighet for UVI: utelukker UVI
- Høy sannsynlighet for UVI: revurdere diagnose?/sjelden falsk negativ

Positivt funn for leukocytter/nitritt :

- Kan ikke brukes til å påvise UVI hos eldre skrøpelige pasienter

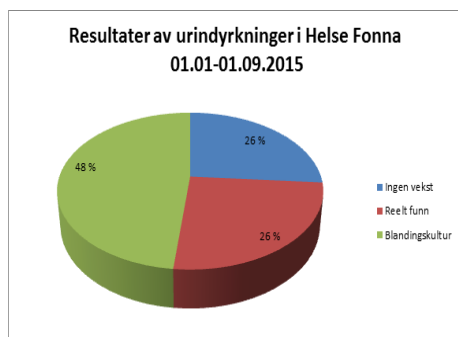

Referanser:

1. Sundvall PD. Et al. Evaluation of dipstick analysis among elderly residents to detect bacteriuria: a cross-sectional study In 32 nursing homes. Geriatrics 2009, 9:32.
2. St John A et al. The Use of Urinary Dipstick Tests to Exclude Urinary Tract Infection A Systematic Review of the Literature. Am J Clin Pathol. 2006;126:428-436

Bruk av urindyrkning ved UVI i sykehjem

SVARRAPPORT FRA Mikrobiologisk avdeling	Nora Berg 050929 56129
Prøvemateriale: Urin Prøvetakingsmetode: Midtstrømsprøve Kliniske opplysninger: Urinveisinfeksjon	
Identifikasjon: Escherichia coli, Mengde: >100 000 pr. ml.	
Resistensbestemmelse: Ampicillin R Mecillinam R Trimetoprim R Trimetoprim-sulfa I Nitrofurantoin S	

- Veilede valg av antibiotika ved terapivikt!
- Ikke egnet for diagnostikk av UVI i sykehjem
- Generell tolkning:
  - Uropatogen mikrobe: asymptomatisk bakteruri eller UVI
  - Negativt funn: taler imot UVI, men informasjon kan raskere innhentes med urinstrimmel og klinisk vurdering
  - Ingen nytteverdi i utredning av diffuse symptom
- Krever korrekt prøvetaking og prøvebehandling:
  - Midtstrømsprøve fra morgenurin/RIK
  - Unngå romtemperatur >4t. og borsyre >48t.

Referanser:

1. Folkehelseinstituttet. Bakteriologisk diagnostikk ved urinveisinfeksjoner. 2007
2. Trautner B. et al: Approach to a Positive Urine Culture in a Patient Without Urinary Symptom. Infect Dis Clin North Am. 2014 March ; 28(1): 15–31.
3. Sundvall et al. Urine culture doubtful in determining etiology of duffuse symptoms among elderly individuals: a cross-sectional study of 32 nursing homes. BMC family practice. 2011. 12:36.
4. Sloane PD et al. Urine Culture Testing in Community Nursing Homes: Gateway to Antibiotic Overprescribing. Infect Control Hosp Epidemiol. 2017 May;38(5):524-531.
5. Vaisman A et al. Interpreting positive urine cultures. CMAJ. 2013 Nov 19; 185(17): 1527.

Behov for å endre praksis?

Tiltak med dokumentert nytteverdi:

1. Stopp unødig bruk av urinprøve.
2. Stopp bruk av antibiotika ved asymptomatisk bakteriuri.

Referanser:

1. McDanel JS et al. Antimicrobial Stewardship Strategies in Nursing Homes: Urinary Tract Infections. Current Treatment Options in Infectious Disease. June 2016, Volume 8.

Tiltak 1: Bedre samarbeid lege og sykehjem

Antibiotikaseret for primærmedisin (ASP)

Urinprøve - sjekkliste

Det er vanlig at eldre mennesker har bakterier i urinen, se baksiden for mer informasjon. Urinprøver skal bare tas når det er sterk mistanke om infeksjon i urinveiene.

Dette skjemaet skal ALLTID fylles ut ved urinprøvetaking (urinstrimmel/stiks eller urin til dyrking).

Avdeling: .....

Navn: ..... Fnummer: .....

Urinprøve bestilt av lege: Ja Nei

Bakgrunn for prøvetaking	Sett kryss	Tillegg for allmennsymptomer	Sett kryss
Slvie ved vannlating	☐	Nyoppstått/forverring av falltendens	☐
Hyppig vannlating	☐	Feber	☐
Nyoppstått eller akutt inkontinens	☐	Nyoppstått/forverring uro./forvirring	☐
Smerte i rygg/flanke	☐	Redusert allmenntilstand	☐
Smerte over symfyse	☐		☐
Synlig blod i urinen	☐		☐

Annen årsak til prøvetaking: .....

Hvordan er prøven tatt: Midtstrømsprøve Engangskateter Permanent kateter
 Annen prøvetakingsmetode: .....

Tidspunkt prøvetaking: Dato: ..... Klokken: .....
 Første vannlating om morgenen > 4 L etter forrige vannlating

Hvor lenge har urinprøven vært oppbevart i romtemp. før testing med urinstrimmel/stiks
 Oppbevart > 2 t. i romtemperatur Oppbevart < 2 t. i romtemperatur

Resultat urinstrimmel/stiks:

Leucocytter .....
 Nitritt .....
 Erytocytter .....
 Protein .....

Urin til dyrking tatt: Ja Nei Sendt: Ja Dato: .....

Sign. sykepleier ..... Sign. prøvetaker .....

26.09.2017
 Ref: Sandvål et al: Interleukin-6 concentrations in the urine and dipstick analyses were related to bacteriuria but not symptoms in the elderly: a cross sectional study of 421 nursing home residents. BMC Geriatr. 2014 Aug 12;14:88. doi: 10.1186/1471-2318-14-88.
 http://www.antibiotikaiallmenpraksis.no/

- Samarbeid mellom sykehjem og lege per telefon representerer en spesiell utfordring
- Benytt verktøy for å innhente og overføre klinisk informasjon til lege

– Urinprøve – sjekkliste

- www.antibiotika.no/RASK

Tiltak 2: Unngå unødig bruk av antibiotika

Trenger denne pasient antibiotika for nedre UVI?

Har pasienten symptom/funn forenlig med UVI?

Ja

Nei

Vet ikke

Ta urinprøve:

Urinstrimmel:

Revurder ev. diagnose hvis negativt funn for leukocytter og nitritt

Urindyrkning:

Ved UVI som krever antibiotika

Trenger ikke urinprøve eller antibiotika.
Vurder ev. annen årsak

Trenger ikke urinprøve eller antibiotika.
Ny klinisk vurdering

Antibiotika

Referanser:

Loeb M. et al. Optimizing antibiotics in residents of nursing homes: protocol of a randomized trial. BMC Health Service Research 2002.,2.

Tiltak 3: Stopp unødig bruk av urinprøve

1. Bruk urindyrkning i samarbeid med lege ved klinisk UVI
2. Stopp rutinemessig bruk av urinstrimmel ved innkomst, årskontroll, legemiddelgjennomgang og til kontroll etter UVI
3. Bruk urinstrimmel bare ved symptom på UVI.

Praktiske tiltak for å sikre at urinstrimmel brukes bare ved UVI:

Tiltak 1: Opplæring mht. urinstrimmeltest tas bare ved symptom på UVI

Tiltak 2: Sykepleier tar urinprøve som settes i kjøleskap ved symptom på UVI
Urinstrimmel utføres kun hvis lege konkluderer med UVI.

Tiltak 3: Stopp bruk av urinstrimmel ved permanent urinkateter

Tiltak 4: Stopp all bruk av urinstrimmel ved diagnostikk av UVI*

* Referanse: www.publichealthontario.ca/UTI

Urinprøve - sjekkliste

Det er vanlig at eldre mennesker har bakterier i urinen, se baksiden for mer informasjon.
Urinprøver skal bare tas når det er sterk mistanke om infeksjon i urinveiene.

Dette skjemaet skal **ALLTID** fylles ut ved urinprøvetaking (urinstrimmel/stiks eller urin til dyrking).

Avdeling.....

Navn..... F.nummer.....

Urinprøve bestilt av lege Ja Nei

Bakgrunn for prøvetaking	Sett kryss	Tillegg for almennsymptomer	Sett kryss
Svie ved vannlating		Nyoppstått/forverring av falltendens	
Hyppig vannlating		Feber	
Nyoppstått eller økt inkontinens		Nyoppstått/forverring uro/forvirring	
Smerte i rygg/flanke		Redusert allmenntilstand	
Smerte over symfyse			
Synlig blod i urinen			

Annen årsak til prøvetaking:.....

Hvordan er prøven tatt: Midtstrømsprøve Engangskateter Permanent kateter
 Annen prøvetakingsmetode:.....

Tidspunkt prøvetaking: Dato:..... Klokken:.....
 Første vannlating om morgenen > 4 t. etter forrige vannlating

Hvor lenge har urinprøven vært oppbevart i romtemp. før testing med urinstrimmel/stiks
 Oppbevart > 2 t. i romtemperatur Oppbevart < 2 t. i romtemperatur

Resultat urinstrimmel/stiks:

Leucocytter .....

Nitritt .....

Erytocytter .....

Protein .....

Urin til dyrkning tatt: Ja Nei Sendt: Ja Dato .....

Sign. sykepleier..... Sign. prøvetaker.....

20.09.2017

Ref: Sundvall et al: Interleukin-6 concentrations in the urine and dipstick analyses were related to bacteriuria but not symptoms in the elderly: a cross sectional study of 421 nursing home residents. BMC Geriatr. 2014 Aug 12;14:88. doi: 10.1186/1471-2318-14-88.